COMPARTIMENTUL

ȘTIINȚA POLITICĂ

CZU: 338(478):327

CADRUL CONCEPTUAL, LEGAL ȘI INSTITUȚIONAL AL DIPLOMAȚIEI ECONOMICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: PROVOCĂRI ȘI PERSPECTIVE

Carolina BUDURINA-GOREACII
Republica Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Departamentul Relaţii Internaţionale
Doctor în Științe Politice, lector universitar

Igor GOREACII
Republica Moldova, Marca Klubafaceri SRL
Magistru în contabilitate și audit

Diplomația economică reprezintă o funcție a politicii externe, cu obiective de promovare a bunăstării economice a cetățenilor unei țări. Scopul său este de a folosi instrumentele politicii externe pentru a susține interesele economice nu numai ale antreprenorilor săi într-o țară străină, ci și a statului în general. Diplomația economică este cadrul eficace de cooperare instituțională în vederea luării măsurilor de promovare a obiectivelor economice ale unei țări dincolo de frontierele sale.

În acest articol intenționăm să examinăm conceptul de diplomație economică în contextul dezvoltării Republicii Moldova ca stat independent, să analizăm principalele prevederi economice stipulate în actele normative naționale, dar și să determinăm activitatea principalelor instituții centrale abilitate să implementeze diplomația economică în străinătate.

Cuvinte-cheie: *diplomație economică, concept, acte normative, instituții, dezvoltare, probleme, perspective.*

THE CONCEPTUAL, LEGAL AND INSTITUTIONAL FRAMEWORK OF ECONOMIC DIPLOMACY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: CHALLENGES AND PERSPECTIVES

Economic diplomacy is the function of foreign policy approaches with the objectives of promoting the economic well-being of the citizens of a country. It aims at using foreign policy instruments to support the economic interests not only of its entrepreneurs in a foreign country, but also of the state in general. Economic diplomacy is the effective framework for institutional cooperation in order to take steps to promote the economic objectives of a country beyond its borders.

In this article we intend to examine the concept of economic diplomacy in the context of the development of the Republic of Moldova as an independent state, to analyze the main economic provisions stipulated in the national normative acts, but also to determine the activity of the main central institutions empowered to implement economic diplomacy abroad.

Keywords: *economic diplomacy, concept, normative acts, institutions, development, problems, perspectives.*

Într-o lume multipolară echilibrul puterii găsește în factorul economic o parghie mult mai fină de reglare decât cea militară de exemplu. În sens restrâns, diplomația economică poate fi definită drept

diplomația ce se ocupă de problemele economice. În sens larg, diplomația economică reflectă procesul complex ce îmbină luarea deciziilor, adoptarea politicilor și reprezentarea directă a intereselor economice a unei entități, de exemplu, a unui stat. Astfel, un diplomat ce activează în această arie particulară de diplomație ar putea să monitorizeze și să raporteze aplicarea unor politici economice de interes strategic dint-o țară străină pentru a oferi factorilor de decizie informațiile necesare pentru a-și ajusta influența externă în scopul de a maximiza interesele naționale.

Printre resursele tactice folosite de către diplomația economică, cele mai utilizate sunt sancțiunile și recompensele financiare, acestea fiind utilizate pentru a obține diverse obiective politice. Dincolo de acest aspect tehnic însă, obiectivele pentru care diplomația economică există ca ramură de sine stătătoare a diplomației sunt mai complexe: să reprezinte interesele naționale prin „lobby" la nivelul instituțiilor, organizațiilor și afacerilor din exterior; să rezolve pașnic disputele comerciale și să negocieze liberalizarea fluxurilor comerciale internaționale; să formuleze poziții oficiale pentru dezvoltare și recomandări pentru decidenții guvernamentali; să faciliteze negocierile între parteneri (sau potențialii parteneri) pentru încheierea de tratate și înțelegeri comerciale; să coordoneze politica comercială, să supravegheze restricțiile și auto-restricțiile de export/import; să identifice și să coordoneze asistența financiară pentru zonele defavorizate; să ridice nivelul de trai atât în țara de origine, cât și în țările partenere; să promoveze colaborarea la nivel multilateral sau bilateral în domenii conexe dezvoltării economice, precum protecția mediului, colaborarea științifică și tehnologică. Pentru a realiza toate aceste obiective, cunoasterea ireproșabilă a domeniului de negociere sunt necesare pentru personalul diplomatic [17].

La etapa actuală diplomația economică este din ce în ce mai asociată strategiei globale de dezvoltare, în special în țările în dezvoltare care continuă să facă față multiplelor dificultăți de integrare într-o economie mondială marcată de o concurență acerbă. Unul din obiectivele sale este de a micșora deficitul comercial, de a atrage investiții străine, precum și de a oferi suport exporturilor și investițiilor autohtone peste hotare. Dacă ne referim la țara noastră, vom remarca că în general economia moldovenească este amenințată de criza de lichidități. În anul 2014 soldul său de cont continua să fie negativ [13, p. 6], iar balanța comercială a țării se afla sistematic în deficit cu majoritatea partenerilor săi comerciali. Structura exporturilor era dominată de produse cu o valoare adăugată modestă în mare parte agricultură și industrie agroalimentară (aproximativ 38% în 2014), articole și mărfuri de manufactură (circa 30%) și ceva mai sofisticate tehnologic - mașini și echipamente (apr. 14%) și produse chimice (circa 7%) [13, p. 6-7]. Reexportul a constituit în 2014 circa 34%.

Cele mai recente date arată că exporturile de bunuri au avut un ritm de creștere mai mare decât importurile. Astfel, în ianuarie-martie 2019 exporturile s-au majorat cu 8,1%, iar importurile - cu 2,9%. Soldul negativ al balanţei comerciale a constituit 632,2 mil.dolari SUA, faţă de 648,1 mil.dolari în ianuarie-martie 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 53,7%, fiind mai mare cu 2,6 p.p. decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018 [11, p.1].

Totodată, s-a demonstrat că de-a lungul timpului economiile statelor mici, în categoria cărora Republica Moldova se încadrează, sunt vulnerabile și dependente de pieţele externe datorită spectrului relativ redus de mărfuri și servicii pe care le pot exporta, pieței interne mici care nu stimulează competiția și resursele limitate. În acest context, procesele de globalizare intensifică competiția externă, iar avantajul de cost al muncii, relativ joase de care s-a bucurat economia moldovenească la etapele sale inițiale, a fost diminuat rapid de costurile vieții în creștere, scumpirea materiei prime în special la energie

(convergența costurilor având loc mai rapid decât cea a veniturilor din activitatea economică din țară), îmbătrânirea și diminuarea forței de muncă datorită migrației, înrăutățirea calificării profesionale etc. Astfel, pentru a echilibra balanța sa comercială puternic afectată de volumul importurilor (alimentate de remiterile cetățenilor săi care însă au o tendință de diminuare în termen mediu și lung), Republica Moldova are nevoie de o creștere a diversității și competitivității produselor sale. Dat fiind faptul că aceasta suferă de o insuficiență a resurselor proprii pentru dezvoltare, progresul, pe termen lung, va depinde de cooperarea economică internațională, mai exact, integrarea economiei sale în rețele de producere și inovare globale. În acest sens, promovarea exporturilor, atragerea de investiții străine directe (import de capital și tehnologii) pentru a crește diversitatea și competitivitatea exporturilor, sunt măsuri indispensabile pentru dezvoltarea sa. Succesul procesului de integrare în cadrul Uniunii Europene (la originile căreia stă cooperarea economică a țărilor de pe continentul european care a servit unor scopuri politice) va depinde și de modul în care economia Republicii Moldova va reuși să se integreze pe piața comunitară competitivă și reglementată de standarde de calitate riguroase [13, p.6].

Principalele acte naționale care fac referință la activitatea economică externă a statului sunt: Hotărîrea Parlamentului pentru aprobarea Concepţiei politicii externe a Republicii Moldova; Legea cu privire la serviciul diplomatic; Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova; Hotărîrea Guvernului cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene; Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de atragere a investiţiilor şi promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015; Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei naţionale de atragere a investiţiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 și a Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia; Hotărîrea Guvernului cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare, Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind birourile (secțiile) comercial-economice în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova peste hotare.

În **Concepția politicii externe [9]** se menționează că printre prioritățile politicii exeterne ale țării se numără „contribuirea la promovarea reformelor social-economice necesare pentru tranziția la economia de piață și ridicarea bunăstării populației". Totodată, este importantă menținerea relațiilor bilaterale prin asigurarea „intereselor economice, sociale, politice", în special cu SUA, Republica Federală Germania (RFG), Franța, Italia, Marea Britanie și Canada și aprofundarea relațiilor cu Europa Centrală, de Est și Vest. Cooperarea în plan economic-comercial e menționată explicit doar în privința țărilor scandinave, în timp ce acea cu țările din Asia de Est (Republica Populară Chineză, Japonia, Iran, Republica Coreea, Republica Africa de Sud, Egipt, Mexic, Brazilia) se referă la atragerea investițiilor și tehnologiilor noi pentru dezvoltarea industrială. Cooperarea multilaterală cu ONU și instituțiile sale specializate (FMI, Banca Mondială, PNUD, BIRD, OMS, UNESCO), precum și cu Uniunea Europeană, este determinată în scopul dezvoltării economice prin prisma accesului la resurse financiare și suport consultativ pentru reforme.

Legea cu privire la serviciul diplomatic [12] stabilește una din activitățile de bază ale diplomației moldovenești: promovarea intereselor economice ale acesteia (articolul 3, p. a), promovarea relațiilor bilaterale și multilaterale (inclusiv economice (p. e), formarea capacităților diplomatice necesare (p. f.), promovarea unei imagini favorabile în exteri-

or (p. h). Printre funcțiile de bază ale instituțiilor serviciului diplomatic (articolul 4) nu se regăsește însă menționată explicit activitatea de promovare a intereselor comercial-economice. Articolul 6, p.6 însă enumeră posibilitatea deschiderii unor birouri (secții) pentru reprezentarea intereselor comerciale și economice ale Republicii Moldova. Articolul 10 p.9 și 10 prevede posibilitatea detașării prin transfer în misiune (3 pînă la 4 ani (șeful misiunii) și a unor diplomați specializați (funcționari publici). Anterior plecării lor în misiune aceștia pot fi detașați la MAEIE pe un termen de până la 6 luni.

Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova [7] face referință explicită la sarcinile misiunii de apărare și promovare a intereselor economice ale Republicii Moldova prin întreprinderea unor acțiuni de atragere a investițiilor străine directe, promovarea exporturilor și dezvoltarea reciproc avantajoase ale legăturilor comercial-economice și financiare cu țările de acreditare (p.j), participarea la pregătirea și realizarea vizitelor interstatale oficiale, precum și a delegațiilor de afaceri din Republica Moldova și țara de acreditare (p.l), acordarea unui sprijin și coordonarea activității reprezentanțelor organelor centrale de specialitate și întreprinderilor de stat moldovenești care se află în statul acreditat (p.m).

Hotărîrea Guvernului cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene [5] prevede că MAEIE colaborează la elaborarea, fundamentarea și realizarea politicii economice și comerciale ale Republicii Moldova.

În anul 2006 a fost adoptată **Strategia de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor (2006-2015) [3]**. Principalul scop al Strategiei a constat în reducerea deficitului balanței comerciale și atragerea investițiilor care erau la acel moment insuficiente pentru a alimenta creșterea economică. Aceasta includea o serie de măsuri de ordin intern: îmbunătățirea mediului de afaceri prin reforma regulatoare; protejarea concurenței; acordarea de facilități fiscal; combaterea corupției; simplificarea procedurilor vamale; dezvoltarea infrastructurii economice și tehnice; îmbunătățirea calificării forței de muncă; stimularea transferului tehnologic; implementarea infrastructurii calității; crearea parcurilor industriale și zel-urilor; reorganizarea MIEPO; racordarea legislației din domeniu la cea a UE.

Totodată strategia a inclus mai multe măsuri de ordin extern: dezvoltarea branding-ului de țară, regimurilor comerciale preferențiale (în special cu țările occidentale prioritare la export (cum ar fi UE precum și Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud Est, CEFTA, GUAM, CEMN etc.); menținerea piețelor tradiționale din CSI; intensificarea prezenței Republicii Moldova în cadrul OMC; încheierea acordurilor bilaterale; crearea bazelor de date despre investitori; elaborarea de analize a piețelor externe; facilitarea dialogului dintre business și reprezentanțele diplomatice de peste hotare și participarea acestora la evenimente etc.). Ministerul Economiei a fost responsabil pentru monitorizarea realizării Strategiei, în timp ce MIEPO (instituție subordonată Ministerului Economiei) coordona și implementa (în limita competențelor) acțiunile din Strategie [2].

În anul 2016 a fost aprobată **Strategia naţională de atragere a investiţiilor şi promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 [4].** Documentul a fost conceput pentru a contribui la sporirea valorică şi diversificarea structurală a exporturilor moldovenești, care, în mod tradițional, erau axate pe un spectru îngust de produse. Totodată, strategia își propune să susțină îndeplinirea angajamentelor asumate de către Guvern în cadrul Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, care pune accentul pe îmbunătăţirea esenţială a climatului investiţional şi pe sporirea competitivităţii ţării pe pieţele externe. De asemenea, aceasta va contribui la reducerea decala-

jului competitiv al ţării, la stimularea potenţialului productiv şi la modificarea structurii economiei prin reducerea rolului sectoarelor şi tehnologiilor neproductive, contribuind astfel la atingerea obiectivelor de dezvoltare stabilite de Strategia naţională de dezvoltare „Moldova 2020", aprobată prin Legea nr.166 din 11 iulie 2012.

Din cele remarcate mai sus observăm că țara noastră a adoptat principalele acte normative care reglementează activitatea economică externă a statului. Este important însă ca la implementarea prevederilor legale să fie implicați nu doar reprezentanții autorităților centrale, dar și comunitatea oamenilor de a afaceri, a investitorilor străini/moldoveni iar programele și strategiile elaborate să aibă indicatori de performanță reali și realizabili, cu impact vizibil asupra dezvoltării țării, dar și a bunăstării populației.

În continuare vom face referință la principalele instituții de stat care se ocupă de realizarea priorităților diplomației economice, și anume: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE), Ministerul Economiei (ME), Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO).

În ceea ce privește cooperarea economică internațională, Ministerul Economiei şi-a concentrat activitatea spre impulsionarea relaţiilor bilaterale cu partenerii externi şi a cooperării multilaterale în cadrul organizaţiilor economice regionale, în vederea susţinerii procesului de promovare a reformelor economice. O contribuţie semnificativă în stabilirea legăturilor economice dintre state constituie Comisiile interguvernamentale, care conferă dinamism relaţiilor de colaborare şi reciprocitate în dialogul economic, social, cultural şi schimbului de experienţă şi practici pozitive dintre Republica Moldova şi ţările partenere.

Extinderea cadrului juridic bilateral care reglementează relaţiile comercial-economice şi investiţionale reprezintă o altă direcţie de activitate realizată de Ministerul Economiei în domeniul respectiv. Acest exerciţiu are ca scopul de a valorifica potenţialul de cooperare dintre Republica Moldova şi partenerii externi [1]. Asftel, în conformitate cu Hotărîrea Guvernului cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare [6], Ministerul Economiei, în calitate de coordonator al asistenţei externe pentru domeniul economic, exercită funcţia de programare şi monitorizare a proiectelor şi programelor de asistenţă externă, precum şi coordonează procesul de consultare şi dialogul cu comunitatea donatorilor. În același timp, principalii parteneri de dezvoltare sunt: Organiazația de Cooperare Economică a Mării Negre (OCEMN), Agenția Austriacă pentru Dezvoltare, Agenția suedeză pentru dezvoltare și cooperare internațională (SIDA), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei, Banca Europeană de Investiții, Biroul de Cooperare al Elveției, Fondul Monetar Internațional, Forumul Economic Mondial, Organizația Națiunilor Unite (ONU), Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică (OECD) [14].

Ministerul de Afaceri Externe și Integrării Europene (MAEIE). De la obținerea independenței țării a fost atestată o eficiență scăzută a activității misiunilor și reprezentanțelor diplomatice, a oficiilor consulare în promovarea intereselor economice ale statului. Totodată, au fost constatate dificultăți în constituirea oficiilor (secțiilor) comercial-economice, protejării intereselor și a drepturilor agenților economici ai Republicii Moldova.

În acest sens, principalele angajamente ale statului s-au focusat pe adoptarea cadrului juridic național adecvat care să reglementeze activitatea instituțiilor centrale în domeniul economic. Printre principalele documente pot fi remarcate: Hotărîrea Guvernului

cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene [5], Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind birourile (secțiile) comercial-economice în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova peste hotare.

În contextul actelor legislative adoptate au fost trasate mai multe acțiuni cum ar fi: atragerea investițiilor străine; promovarea imaginii Republicii Moldova peste hotare, promovarea exporturilor; atragerea finanțării și cofinanțării proiectelor investiționale și de asistență externă; crearea unor noi oficii în cadrul ambasadelor din Rusia, Ucraina, Belarus și România. La etapa actuală MAEIE tinde să-și intensifice dialogul cu țările pentru care Republica Moldova are interese speciale pentru deschiderea misiunilor diplomatice ale acestora. Totodată, prin intermediul ambasadelor, aceasta se ocupă de monitorizarea continuă a legislației economice a statelor în care au fost acreditate pentru intensificarea schimburilor comercial-economice și prevenirea situațiilor cu impact negativ, precum și de organizarea prezentării rapoartelor de activitate a ambasadorilor în ședințele de Guvern. În aceeași ordine de idei, MAEIE, de comun acord cu Ministerul Economiei, se ocupă de examinarea eficienței activității consulilor onorifici ai Republicii Moldova acreditați peste hotare.

În cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene activează două direcții, fiecare din ele incluzând câte o secție în domeniul economic, și anume: Direcţia integrare europeană - Secţia cooperare economică şi sectorială și Direcţia cooperare bilaterală - Serviciul diplomaţie economică. Ambele reprezintă interfaţa între reprezentanţele diplomatice ale Republicii Moldova în străinătate, mediul de afaceri şi alte instituţii cu atribuţii pe plan economic. Prin intermediul acestor direcții se urmăresc: promovarea intereselor economice moldovenești în străinătate, cooperarea cu organizaţii economice internaţionale, cooperarea interinstituţională pe linie economică şi oferirea unor expertize economice în cadrul MAEIE.

În contextul eforturilor de integrare europeană a Republicii Moldova remarcăm că la 2 iulie 2014 a fost ratificat Acorul de Asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană în plenul Legislativului, iar țara noastră și-a asumat mai multe angajamente față de Uniunea Europeană. Astfel, a fost elaborat Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017–2019. Acesta include mai multe titluri în domeniul economic, și anume:

Titlul VI „Asistență financiară și dispoziții antifraudă și de control” prevede că Republica Moldova beneficiază de asistenţă financiară prin intermediul mecanismelor şi al instrumentelor de finanţare relevante ale UE. Republica Moldova poate beneficia, de asemenea, de împrumuturi de la Banca Europeană de Investiţii (BEI), de la Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD) şi de la alte instituţii financiare internaţionale. Asistenţa financiară va contribui la îndeplinirea obiectivelor prezentului acord şi va fi furnizată în conformitate cu prezentul capitol. În ceea ce privește măsurile pentru prevenirea şi combaterea fraudei, a corupţiei şi a oricăror alte activităţi ilegale, se stipulează că părţile iau măsuri eficace pentru prevenirea şi combaterea fraudei, a corupţiei şi a oricăror alte activităţi ilegale, printre altele, prin intermediul asistenţei administrative reciproce şi al asistenţei juridice reciproce în domeniile care fac obiectul acordului.

Titlul V „Comerț și aspecte legate de comerț” presupune eliminarea taxelor vamale aplicate importurilor, precum și apropierea reglementărilor tehnice, standardelor şi a evaluării conformităţii.

În **Titlul IV „Cooperarea economică și alte tipuri de cooperare sectorială** sunt incluse mai multe capitole care fac referință la domeniul economic. Unul din el ar fi **Dialogul economic (Capitolul 2),** potrivit căruia UE și Republica Moldova facilitea-

ză procesul de reformă economică, îmbunătățind înțelegerea mecanismelor fundamentale ale economiei fiecăreia dintre ele. Cooperarea dintre părți are drept scop promovarea unor politici economice pertinente. Cooperarea include, de asemenea, schimbul de informații cu privire la principiile și funcționarea Uniunii Economice și Monetare Europene (UEM). Republica Moldova depune eforturi în sensul instituirii unei economii de piață funcționale și al apropierii treptate a politicilor sale de cele ale UE, în conformitate cu principiile directoare ale unor politici fiscale și macroeconomice solide, inclusiv independența băncii centrale și stabilitatea prețurilor, soliditatea finanțelor publice și sustenabilitatea balanței de plăți.

Într-un alt **capitol (10)** relevant, intitulat **„Politica industrială și antreprenorială”** se menționează că „părțile își dezvoltă și își consolidează cooperarea privind politica industrială și antreprenorială, îmbunătățind astfel mediul de afaceri pentru toți operatorii economici, dar cu un accent deosebit pe întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri). Cooperarea sporită ar trebui să îmbunătățească cadrul administrativ și de reglementare atât pentru întreprinderile din UE, cât și pentru cele din Republica Moldova care funcționează în UE și în Republica Moldova, și ar trebui să fie întemeiată pe politicile industriale și pe politicile privind IMM-urile ale UE, ținând seama de principiile și de practicile recunoscute la nivel internațional în domeniul respectiv. În acest scop, părțile cooperează pentru: aplicarea strategiei destinate dezvoltării IMM-urilor, bazate pe principiile inițiativei în favoarea întreprinderilor mici („Small Business Act” pentru Europa) și monitorizarea procesului de punere în aplicare prin dialog și raportare periodică. Această cooperare se axează, de asemenea, pe microîntreprinderi, care sunt extrem de importante, atât pentru economia UE, cât și pentru cea a Republicii Moldova.

Totodată, în **Capitolul 11 „Sectorul minier și al materiilor prime”** se stipulează că „părțile își dezvoltă și își consolidează cooperarea în domeniul industriilor miniere și al comerțului cu materii prime, având drept obiectiv promovarea înțelegerii reciproce, îmbunătățirea mediului de afaceri, schimbul de informații și cooperarea privind aspectele neenergetice, legate în special de extracția minereurilor metalifere și a mineralelor industriale.

Ceea ce ține de **„Agricultura și dezvoltarea rurală” (Capitolul 12)** se menționează că „părțile cooperează pentru a promova dezvoltarea agricolă și rurală, îndeosebi prin apropierea treptată a politicilor și a legislației**.** Totodată, cooperarea dintre părți în domeniul agriculturii și al dezvoltării rurale acoperă, printre altele, următoarele subiecte:

- Consolidarea capacităților administrative la nivel central și local, în planificarea, evaluarea și punerea în aplicare a politicilor în conformitate cu reglementările și cu cele mai bune practici ale UE
- Promovarea modernizării și a caracterului durabil al producţiei agricole
- Schimbul de cunoștințe și de bune practici referitoare la politici de dezvoltare rurală pentru a promova bunăstarea economică a comunităților rurale
- Îmbunătățirea competitivității sectorului agricol și a eficienței și transparenței piețelor.

Capitolul 14 „Cooperarea în sectorul energetic” prevede că „părțile convin să își continue cooperarea actuală referitoare la aspecte legate de energie pe baza principiilor de parteneriat, interes reciproc, transparență și previzibilitate. Cooperarea ar trebui să aibă drept scop eficiența energetică, integrarea piețelor și convergența în materie de reglementare în sectorul energetic, ținând seama de necesitatea de a asigura competitivitatea și accesul la energie sigură, durabilă din punct de vedere ecologic și la prețuri accesibile, inclusiv prin dispozițiile Tratatului de instituire a Comunității Energiei.

Remarcăm și importanța **Titlului III „Justiţie, libertate şi Securitate”** care chiar dacă nu face nemijlocit referință la aspectul economic, totuși coopearea între părți în spațiul de libertate, securitate și

justiţie, va asigura promovarea statului de drept, inclusiv independenţa sistemului judiciar, accesului la justiţie şi dreptului la un proces echitabil [10], ceea ce inevitabil va duce și la îmbunătățirea, precum și facilitarea dialogului economic între Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Deși direcțiile principalele de activitate stipulate în Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană (2017–2019) sunt bine conturate, totuși ele par a fi destul de „îndrăznețe" și foarte „provocătoare" pentru țara noastră în parcursul lor de implemenetare. Aceasta se explică prin faptul că un șir de prevederi necesită studii pentru a fi înțelese în primul rând de către echipa de implementare. În același timp, e nevoie ca membrii echipei să efectueze vizite de studii adiționale în țările care au trecut experiența „Acordului de Asociere", în scopul de a vedea cum acestea au funcționat și de a acumula expertiză în domeniul de aplicare. Toate acestea necesită timp, dar și efort, dat fiind faptul că termenul de implementare al Planului de Acțiuni este restrâns. Aceasta face ca echipa de implemnetare să se mobilizeze și să acționeze rapid în scopul realizării angajamentelor asumate de Republica Moldova față de UE.

Un rol deosebit în realizarea diplomației economice a Republicii Moldova peste hotare o dețin Birourile (secţiiile) comercial-economic(e). Acestea reprezintă şi promovează, în statul de reşedinţă şi în statele de acreditare prin cumul, interesele Republicii Moldova în domeniul activităţii comercial-economice [8]. Birourile (secţiile) comercial-economice au misiunea să promoveze interesele economice ale Republicii Moldova, să protejeze drepturile agenţilor economici din Republica Moldova, să contribuie la dezvoltarea relaţiilor comercial-economice prin atragerea investiţiilor, promovarea schimburilor comerciale, în special a exporturilor produselor moldovenești, şi participarea la implementarea tratatelor economice bilaterale şi multilaterale în statul de reşedinţă şi în statele de acreditare prin cumul. Prin promovarea intereselor economice moldovenești, specificăm urmatoarele acţiuni: lobby pentru facilitarea expansiunii firmelor moldovenești în străinătate, medierea informaţiilor şi a contactelor necesare pentru oamenii de afaceri moldoveni, facilitarea dialoguilui între oamenii de afaceri moldoveni şi misiunile diplomatice străine la Chișinău, organizarea de întâlniri cu reprezentanţi ai mediului de afaceri pentru identificarea tipurilor de sprijin necesar, organizarea de seminarii, conferinţe şi alte reuniuni, elaborarea unei strategii, precum şi a unui plan de acţiune în scopul promovării intereselor economice ale Republicii Moldova şi distribuirea de informaţii cu caracter economic pentru mediul de afaceri.

Mai jos prezentăm succint Birourile (secţiile) comercial-economice în cadrul Misiunilor Diplomatice ale Republicii Moldova în străinătate *(situaţia la 29 septembrie 2017)*

Nr. d/o	**Statul** *(oraşul)* **de reşedinţă**	**Misiunea**	**Funcţia**
1	**Ucraina** (*Kiev*)	Ambasada Republicii Moldova în Ucraina	Consilier
2.	**Federaţia Rusă** *(Moscova)*	Ambasada Republicii Moldova în Federaţia Rusă	Ministru-consilier
			Consilier
			Secretar II
3.	**România** *(Bucureşti)*	Ambasada Republicii Moldova în România	Consilier
4.	**Belarus** *(Minsk)*	Ambasada Republicii Moldova în Republica Belarus	Secretar I

5.	**China** *(Beijing)*	Ambasada Republicii Moldova în Republica Populară Chineză	Secretar I
6.	**Elveţia** *(Geneva)*	Reprezentanța Permanentă a Republicii Moldova pe lângă oficiul ONU la Geneva	Secretar I (OMC)
7.	**Belgia** *(Bruxelles)*	Misiunea Diplomatică a RM pe lîngă UE	Secretar I (UE)
8.	**Germania** *(Frankfurt pe Main)*	Consulatul General al Republicii Moldova în or. Frankfurt pe Main	Consilier
9.	**Polonia** *(Varşovia)*	Ambasada Republicii Moldova în Republica Polonia	Secretar I
10.	**Italia** *(Roma)*	Ambasada Republicii Moldova în Republica Italiană	Secretar I

În scopul realizării priorităților diplomației economice, optimizarea şi eficientizarea activității birourilor/secțiilor comercial-economice în cadrul misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova peste hotare, precum şi interacțiunea acestora cu autoritățile publice, în anul 2017 Ministerul Economiei și cel al Afacerilor Externe și Integrării Europene, printr-un ordin comun, au creat Grupul de lucru pentru elaborarea, coordonarea şi monitorizarea implementării Regulamentului privind activitatea acestor subdiviziuni. Potrivit documentului, în scopul concentrării eforturilor de promovare în statele-țintă a Republicii Moldova, ca destinație pentru investiții, precum și dinamizare a relațiilor comerciale cu ţările identificate drept piețe atractive pentru export, Grupul examinează și propune o nouă distribuire geografică a birourilor / secțiilor, inclusiv și a numărului optim de personal pentru activitatea eficientă a acestora.

În misiunea Grupului comun al celor două ministere este fixată și implicarea activă la dezvoltarea conceptului ”diplomației economice”, care să asigure cadru eficient de cooperare instituțională în vederea realizării demersurilor concertate de promovare a obiectivelor economice ale țării în străinătate şi, respectiv, de sprijinire a atragerii de investiții străine în Republica Moldova [16].

Ultima organizație din domeniul economic la care am vrea să facem referință în acest articol este **Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO).** Aceasta este instituția publică coordonatoare în domeniul implementării politicilor dedicate competitivității, promovării exportului din Republica Moldova și atragerii investițiilor, în care Ministerul Economiei are calitatea de fondator. MIEPO are misiunea să contribuie, în mod sustenabil, la dezvoltarea economică a Republicii Moldova, prin consolidarea competitivităţii companiilor ce activează sau care intenţionează să-şi iniţieze activitatea pe teritoriul Republicii Moldova în diversificarea pieţelor, creşterea exporturilor şi dezvoltarea proiectelor investiţionale pe teritoriul ţării.

În cadrul Programului de Dezvoltare Strategică a Organizației de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO) 2016 – 2020 observăm că principalul scop îl constituie sporirea investițiilor și a exportului care comportă beneficii economice și sociale substanțiale pentru Republica Moldova. Se așteaptă ca datorită creșterii investițiilor străine directe și a exportului, Republica Moldova va beneficia de sporirea ocupării forței de muncă, transferul de tehnologie și

abilități antreprenoriale, creșterea competitivității naționale, creșterea pieței de export și introducerea unor noi sectoare de export și piețe, achiziții locale sporite și dezvoltarea legăturilor între investitorii internaționali și companiile furnizoare autohtone, crearea unui mediu de afaceri mai competitiv, stimularea activităților antreprenoriale pentru a sprijini creșterea aportului întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) la veniturile fiscale naționale și locale, consolidarea extinderii creșterii regionale – ceea ce stă la baza dezvoltării economice și sociale naționale. Totodată, creșterea investițiilor străine directe și a exporturilor vor contribui la balanța comercială și Produsul Intern Brut (PIB) [15, p.5]. Pentru asigurarea acestui scop este important ca să fie implicat întreg personalul organizației, reprezentanți ai instituțiilor competente naționale, dar și parteneri externi.

Concluzie

În acest articol am încercat să examinăm conceptul de diplomație economică în contextul dezvoltării Republicii Moldova ca stat independent, să analizăm prevederile principalele în domeniul economic stipulate în actele normative naționale, dar și să determinăm activitatea instituțiilor centrale de bază abilitate în implimentarea diplomației economice peste hotarele țării.

Din cele examinate, conchidem că la etapa actuală diplomaţia economică moldovenească tinde să asigure un cadru eficient de cooperare instituţională pentru a promova obiectivele economice ale Republicii Moldova în străinătate şi, respectiv, de a susține atragerea investiţiilor străine în Republica Moldova. Totuși, este nevoie de a depune mai mult efort din partea organelor abilitate în vederea apărării intereselor economice moldovenești în străinătate; a sprijinirii şi promovării obiectivelor de securitate energetică; cooperării cu organizaţii economice internaţionale; precum și cooperării instituţionale pe linie economică. Iar la acest capitol există încă multe carențe, care necesită timp, efort, resurse umane și financiare, pentru a atinge obiectivele trasate într-un termen mai scurt și cu rezultate vizibile.

Referințe:

1. Cooperare economică internațională. [on-line] https://mei.gov.md/ro/content/cooperare-economica-internationala (vizitat 27.06.2019)
2. Despre MIEPO. [on-line] http://invest.gov.md/despre-miepo (vizitat 28.06.2019)
3. Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de atragere a investiţiilor şi promovare a exporturilor pentru anii 2006-2015 Nr.1288 din 09.11.2006. Publicat în Monitorul Oficial pe data de 24.11.2006.
4. Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei naţionale de atragere a investiţiilor şi promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020 şi a Planului de acţiuni pentru implementarea acesteia Nr.511 din 25.04.2016. Publicat în Monitorul Oficial pe data de 29.04.2016.
5. Hotărîrea Guvernului cu privire la organizarea şi funcţionarea Ministerului Afacerilor Externe şi Integrării Europene Nr.697 din 30.08.2017 Publicat în Monitorul Oficial pe data de 06.09.2017.
6. Hotărîrea Guvernului cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare a asistenței externe acordate Republicii Moldova de organizațiile internaționale și țările donatoare Nr.561 din 19.08.2015. Publicat în Monitorul Oficial pe data de 21.08.2015
7. Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova Nr.744 din 29.06.2007. Publicat în Monitorul Oficial pe data de 06.07.2007.
8. Hotărîrea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind birourile (secțiile) comercial-economice în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova peste hotare Nr.413 din 09.06.2017. Publicat în Monitorul Oficial pe data de 16.06.2017.

9. Hotărîrea Parlamentului pentru aprobarea Concepţiei politicii externe a Republicii Moldova Nr.368 din 08.02.1995. Publicat în Monitorul Oficial pe data de 06.04.1995.

10. Implementarea diplomației economice. [on-line] https://mfa.gov.md/ro/documents-terms/implementarea-diplomatiei-economice (vizitat 02.07.2019)

11. Informaţie operativă cu privire la evoluţia social - economică a Republicii Moldova (conform datelor disponibile la 31.05.2019). 33 p. [on-line] https://mei.gov.md/sites/default/files/document/attachments/expres_2019-04-site.pdf (vizitat 30.06.2019).

12. Lege cu privire la serviciul diplomatic Nr.761 din 27.12.2001. Publicat în Monitorul pe data de 02.02.2002.

13. Lozovanu V. Diplomația economică: reintegrarea verigii lipsă în politica externă a Moldovei. (Policy Brief). Institutul pentru Dezvoltare şi Iniţiative Sociale (IDIS) „Viitorul", Martie 2015. 20 p.

14. Parteneri de dezvoltare. [on-line] https://mei.gov.md/ro/content/parteneri-de-dezvoltare (vizitat 03.07.2019)

15. Programul de Dezvoltare Strategică a Organizației de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exportului din Moldova (MIEPO) 2016 – 2020. 62 p. [on-line] https://mei.gov.md/sites/default/files/miepo_pds_2016-2020.pdf. (vizitat la 03.07.2019)

16. Secțiile comercial-economice din cadrul misiunilor diplomatice urmează să se implice mai activ în dezvoltarea "diplomației economice". Publicat pe 02/23/2017. [on-line] https://mei.gov.md/ro/content/sectiile-comercial-economice-din-cadrul-misiunilor-diplomatice-urmeaza-sa-se-implice-mai (vizitat 02.07.2019)

17. Stratulat A. O clarificare a conceptului de diplomaţie. Publicat pe 21/03/2011. [on-line] http://geopolitics.ro/o-clarificare-a-conceptului-de-diplomatie/ (vizitat 05.06.2019)

18.07.2019